

INNOWACYJNE ZAPISY INKLUZYWNE (NA PODSTAWIE WYBRANYCH MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH) A PORADNIKI RÓWNOŚCIOWE III RP

Wykluczenie jest problemem wielowymiarowym, który może dotyczyć ludzi ze względu na ich wiek, płeć, religię czy przynależność kulturową. Według Bożeny Witosz osoby dotknięte wykluczeniem stają się Inne/Obce:

OBCYM (Wrogiem) w dyskursie wykluczenia – w zależności od odmiany dyskursywnej oraz kontekstu kulturowego i historyczno-politycznego mogą być: komuniści, liberalowie, feministki (stanowią zagrożenie dla rodziny, dziecka i samej kobiety), przedstawiciele mniejszości seksualnych (geje, lesbijki), w dalszej kolejności: ateści, zwolennicy prawa kobiet do aborcji oraz liberalizacji ustawy antyaborcyjnej, prawa do zapłodnienia *in vitro* itp. (Witosz 2010: 18).

W kontekście konstatacji badaczki nasuwa się stwierdzenie, że osoba ekskludowana to taka, która funkcjonując w danym środowisku, ujawnia poglądy, wartości czy wyznania odmienne od przyjętych przez ogół. Dostrzeżenie tej problematyki nie tylko w dyskursie naukowym, ale także medialnym, przyczyniło się do rewindykacji tradycyjnych modeli komunikacyjnych, co wpłynęło na tworzenie (*in statu nascendi*) nowych językowych sposobów zachowań etykietalnych, by każda osoba znalazła swoją reprezentację w strukturach symbolicznych języka. Warto przyrzeć się bliżej temu zjawisku. Przedmiotem artykułu jest przedstawienie wybranych technik zapisów inkluzywnych ze względu na płeć, funkcjonujących w mediach społecznościowych¹, oraz analiza rekomendacji umieszczanych w poradnikach równościowych III RP.

Dyskurs równościowy z różnych perspektyw

Dyskurs równościowy można definiować w zależności od działań podejmowanych na jego rzecz. Środowiska włączające w swoich praktykach najczęściej kierują się trzema perspektywami: feministyczną, równości w odniesieniu do płci oraz humanistyczną.

¹ Analizowane przeze mnie media społecznościowe to Facebook (Fb), Instagram (Ig) oraz X (Twitter). Będę posługiwać się zarówno pełnymi nazwami, jak i skrótami.

Terminologia równościowa popularyzowana jest głównie przez środowiska feministyczne, podejmujące kwestie dyskryminacji nie tylko kobiet, ale i innych grup społecznych. Mimo że feministki i feminiści dążą do stworzenia takich struktur językowych oraz wzorców zachowań, które będą w stanie wpłynąć na inne niż płeć obszary wykluczenia, jak przynależność kulturowa czy wiara, ich działania, postrzegane przez pryzmat zachowań niektórych przedstawicieli środowisk feministycznych m.in. podczas protestów na rzecz praw kobiet lub marszy proaborcyjnych, kojarzone są z walką i krzykiem. Jest to spowodowane m.in. dyskursem mediów, który przedstawia działania kobiet jako agresywne, a także narracją Kościoła katolickiego, upatrującego w ruchu feministycznym zagrożenie dla wielowiekowej tradycji chrześcijańskiej (Białas-Zielińska 2012: 66).

Problem asymetrii płci w języku stanowi kolejny aspekt wpływający na postrzeganie dyskursu równościowego. Długotrwałe ignorowanie kobiet w języku, przejawiające się m.in. stosowaniem form generycznych oraz częstym zastępowaniem rzeczowników żeńskich formami męskimi – np. w odniesieniu do zawodów wykonywanych przez kobiety (Karwatowska, Szypra-Kozłowska 2010: 35) – doprowadziło do współczesnego zwrotu ku wyraźniejszemu uwidacznianiu płci żeńskiej w polszczyźnie. Stąd propozycje formułowania zdań w taki sposób, aby w ich strukturze była zawarta informacja, że są kierowane zarówno do kobiet, jak i mężczyzn. Oto przykład, który przedstawiają Jolanta Szypra-Kozłowska oraz Małgorzata Karwatowska (2004: 45): „W czasie pobytu w Anglii złamałeś/aś nogę. Przychodzi do ciebie w odwiedziny kolega/koleżanka z kursu językowego i pyta o okoliczności wypadku. Opowiedz mu/jej jak doszło do wypadku”.

Witosz, pisząc o dyskursie wykluczonych, badała go w kontekście perspektywy humanistycznej, która stawia człowieka w roli podmiotu uzależnionego od wpływu relacji pozajęzykowych. Odzwierciedla się to w stosunkach między innymi podmiotami oraz w ich sposobie mówienia o świecie (Witosz 2010: 13). Język jest bowiem aktem pozwalającym wyrażać siebie, stwarzać obraz jednostki oraz grupy (Homoncik 2024: 14).

Rola mediów społecznościowych w niwelowaniu asymetrii rodzajowo-płciowych

Użytkownicy i użytkowniczki mediów społecznościowych, z których najpopularniejsze to Facebook, Instagram oraz Twitter (X), traktują je jako miejsca pozwalające na swobodę wypowiedzi. Na wymienionych platformach poruszane są rozmaite kwestie, a ich tematyka nierzadko odzwierciedla aktualne problemy dyskursów społecznych.

Jednym z zagadnień poruszanych przez internautów jest inkluzywność, której problematyka oddziałuje na różne aspekty życia społecznego. Tematykę dyskursu

równościowego poruszają zarówno działający w mediach społecznościowych poloniści, jak i seksuolodzy czy psycholodzy, którzy wykorzystują innowacyjne gatunki wypowiedzi internetowej, takie jak posty, podcasty, vlogi, memy, by postulować wzorce zachowań niewykluczających (Homoncik 2024: 18–19).

Przykładem działalności na rzecz inkluzji jest profil Ane Piżl, osoby niebinarnej, która pod nazwą *ane_ratownica* publikuje na Instagramie posty oraz filmiki, w których dzieli się wiedzą na temat ratownictwa medycznego oraz przedstawia zagadnienia związane z językiem włączającym. Ane posługuje się formami równościowymi i wyjaśnia powód ich użycia odbiorcom i odbiorczyniom.

Formy z x mają przynajmniej trzy, wygodne, inkluzywne zastosowania. Po pierwsze, gdy chcę podkreślić, że zauważam osoby wszystkich płci, zamiast wymieniać, że „każdy, każda, każde...”, mogę użyć znaku graficznego, który zastąpi literę tworzącą rodzaj (każdx). X jest najbardziej popularnym wyborem, ale można też eksperymentować z innymi znakami – mogę np. zapytać, „czy czytał*ś mój post do końca?” albo podkreślić, że „nikt nie jest nielegaln@” (Piżl 2024).

Innym *exemplum* szerzenia myśli równościowych jest fundacja *sexed.pl*, która na swoim profilu gromadzi 212 tys. obserwujących. Głównym celem osób działających w tej organizacji jest propagowanie wiedzy m.in. na temat seksu, relacji międzyludzkich oraz praw kobiet. W tym celu często posługują się one zapisami równościowymi, używając takich określeń, jak *osoba z pochwą* czy *osoba partnerska*. Warto wspomnieć także o Macieju Makselonie – polonistcie, który promuje zagadnienia współczesnego językoznawstwa, zatem w poruszanych przez niego tematach nie mogło zabraknąć wątku języka inkluzywnego. Makselon stosuje w zamieszczanych postach formy równościowe, np. *rodacy i rodaczki, Polki i Polacy*. Osoby prowadzące konta w mediach społecznościowych często nawiązują między sobą współpracę, co wzmacnia szerzenie wiedzy o dyskursie równościowym. Takie działania powodują, że przestrzeń Internetu może realnie wpływać na kształtowanie się przyszłej polszczyzny, co zauważyła Małgorzata Kita:

Media stały się więc przekąźnikiem normy językowej/norm językowych. Ich rola w rozwoju języka nie ogranicza się jedynie do mediatyzowania odmiany wzorcowej, a przynajmniej standardowej. Równolegle, zwłaszcza w okresie przełomu wieków XX i XXI, w kulturze konwergencji [...] stały się one również generatorem norm i zwyczajów komunikacyjnych i językowych. Ta rola przypadła głównie medium najmłodszemu, czyli internetowi, który jako medium nowe, powszechne, egalitarne i – co więcej – interaktywne wytworzył nowe lub zmodyfikował istniejące formy genologiczne, sobie właściwy kod grzecznościowy (netykietę), nowe kategorie językowe (np. nicki), nowe formy i nowe normy – powołał do życia po wiekach oralności i piśmienności nową formę kultury, która zyskała nazwę elektoratności. Stał się też przestrzenią kreatywności oraz językowego eksperymentowania, z nieograniczonym dostępem dla każdego (Kita 2022: 15).

Rozważania dotyczące funkcjonujących w mediach społecznościowych zapisów inkluzywnych zilustrują przykłady podane w kolejnej części artykułu.

Przykłady zapisów równościowych zamieszczanych w mediach społecznościowych

Potrzeba wprowadzania do tekstów informacji o płci (innej niż męska) wynika z coraz częściej odczuwanej niewystarczalności kategorii maskulinum generycznego. Osoby posługujące się językiem przestały czuć lub nigdy nie czuły, że za jej pomocą wyrażają własną przynależność płciową. Dlatego aktualnie zauważa się różnorodność zarówno nowych, jak i wcześniej używanych, zapisów służących włączaniu Innych (por. Witosz 2010: 18) w komunikat.

Ekscerpcją objęto wpisy publikowane w latach 2018–2024 na wybranych platformach (X, Facebook, Instagram). W cytowanych wypowiedziach zachowano oryginalny zapis. Korpus badawczy zdaje się zrównoważony, ponieważ wybrane posty pochodziły ze stron internetowych różnej orientacji politycznej, a osoby umieszczające je interesowały się odmiennymi dziedzinami, co pokazuje, że nie tylko środowiska lewicowe i feministyczne używają mowy inkluzywnej.

Pierwszą z pojawiających się metod jest tzw. *splitting*, polegający na zastosowaniu ukośnika oraz użyciu parametrycznych ze spójnikami „i”, „oraz”, „lub”. Przykłady: artystek/-tów*, badaczy i badaczki**, farmaceuci i farmaceutki***, kierowcą lub kierowczynią****, piastuna lub piastunki*****.

Splitting pozwala na ujęcie w komunikacie zarówno płci męskiej, jak i żeńskiej. Dzięki temu kobiety czytające tekst wiedzą, że treść kierowana jest również do nich. Zastosowanie tej techniki wpływa więc na niwelowanie asymetrii rodzajowo-płciowych. Niestety powyższe zapisy pomijają osoby niebinarne, które aktualnie wyrażają dużą potrzebę nazewniczą. Ponadto *splitting* znacznie wydłuża tekst, co jest sprzeczne z dzisiejszą potrzebą ekonomiczności języka i tendencją do uniwerbizacji.

Innym przykładem zapisów inkluzywnych są iksatywy, które pojawiły się dopiero w dobie języka internetowego. Tworzenie form za ich pomocą polega na użyciu takich znaków edytorskich jak asterysk, x oraz znak podkreślenia. Definicję iksatywów znaleźć można na stronie *zaimki.pl*, platformie propagującej formy inkluzywne, a także informacje na ich temat:

* „Narracje kuratorskie i opowieści artystek/-tów potrafią zupełnie zmienić odbiór wystawy. Dlatego powstał cykl #curatortalk, który tworzymy dla was od 2022 roku i który w całości możecie znaleźć na naszym kanale YouTube”.

** „Kultowe już fotografie, stanowiące wizualne DNA Nowej Huty, stają się obecnie przedmiotem coraz szerszego zainteresowania międzynarodowych badaczek i badaczy, artystów i artystek”.

*** „Chcemy aby farmaceuci i farmaceutki mieli możliwość zaszczepić pacjentów w aptece, zlecać podstawowe badania diagnostyczne oraz lepiej kontrolować farmakoterapię poprzez kontrolę przyjmowanych suplementów diety”.

**** „Drugi film w komentarzu, zwróćcie uwagę na kierowcę lub kierowczynię, jakby to określiły niektóre panie”.

***** „Oficjalne nazwy urzędów mogą być używane w formie, która wyraża płeć piastuna lub piastunki urzędu”.

Iksatywy. Formy graficzne, takie jak *onx*, *on** czy *on_* używają placeholderów/znaków zastępujących w miejscu różnic między wersją męską a żeńską. Są przydatne w piśmie, ale ciężkie lub niemożliwe do wymówienia (mogą też sprawiać problemy czytnikom ekranowym). Intencja jest łatwa do zrozumienia. Często są też używane w zwrotach do grupy osób lub osoby o nieznanym płci (zaimki.pl, dostęp: 15.01.2025).

Przykłady zapisów z iksatywami: *dostał_ś**, *ginekolożka_g***, *chciał*byś****, *nazwałxm*****, *polubiłxm******.¹¹

W porównaniu do *splittingu* stosowanie iksatywów jest korzystniejsze ze względu na kryterium ekonomiczności języka, ponieważ są znacznie krótsze. Zapisy są intuicyjne oraz pojemne, gdyż osoba czytająca może dopasować pod wybrany znak edytorski własny rodzaj gramatyczny, a co za tym idzie, formy te nie narzucają konkretnego sposobu odczytania. Jednak używanie struktur z iksatywami może być nieczytelne, np. dla osób starszych, co można zobrazować np. zapisem *zmęczon**. Niektórzy mogą sugerować się funkcją asterysku jako odnośnika i szukać odwołania do podanego wyrazu, niezgodnie z omawianą intencją. Dodatkowo niemożliwa jest artykulacja takich form, co sprowadza ich użycie wyłącznie do języka pisanego.

Ostatnią analizowaną techniką są tzw. osobatywy, które tworzy się w następujący sposób: leksem *osoba* + imiesłów przymiotnikowy lub przymiotnik. Ważną ich cechą jest to, że przy jednoczesnym niewskazywaniu swoją strukturą na płeć podkreślają podmiotowość osób wyrażających się za ich pomocą. Zamiast *alkoholik* możemy powiedzieć *osoba w chorobie alkoholowej*, co pomaga pozbyć się krzywdzącej stygmatyzacji. Na ten aspekt zwrócił uwagę lingwista Dariusz Galasiński, który zajmuje się analizą dyskursu:

Dzisiaj w języku psychiatrii zaprzestano używać nie tylko takich słów, jak „wariat”, ale również takich słów, jak: „schizofrenik”, „depresyjny”, „dwubiegunowy”, zastępując je dłuższymi i trudniejszymi wyrażeniami, jak „pacjent/osoba/człowiek z diagnozą schizofrenii”. Dlaczego? No dlatego, że „schizofrenik” zamyka człowieka w jednym wymiarze, wymiarze choroby, a przecież ów „schizofrenik” może być jeszcze ojcem, mężem, kierowcą, czy wybitnym profesorem, a może też utalentowanym malarzem. Podobnie jak depresyjny. Rezygnujemy z tych słów zamykających ze względu na ich dobrze rozpoznany w psychiatrii i nauce o zdrowiu psychicznym potencjał stygmatyzacyjny. Tak, słowa stygmatyzują (Galasiński 2013: 4–5).

Dzięki osobatywom tworzy się formy neutralne płciowo, dzięki czemu osoby niebinarne czy transpłciowe, dla których w polszczyźnie brakuje semantycznych oraz formalnych odpowiedników, jak *feminyatywy* czy *muskulatywy*, mogą

* „Dostał_ś pozew / nakaz zapłaty z Sądu – co robić?”.

** „Szukasz zaufanej ginekolożki_ga z Twojego miasta?”.

*** „Czy czekasz na cud i kogoś, kto nie potrzebuje 10 lat w szkole magii, żeby wiedzieć co i jak? A czasem chciał*byś mieć magiczną różdżkę, dzięki której spełniłyby się Twoje (orgazmiczne) życzenia?”.

**** „Nazwałxm to zdjęcie Running with scissors”.

***** „HELP ME THIS IS SO FUNNY polubiłxm żeby pomoc? AKJDFK (itmeans «i likedit to help»)”.

posługiwać się strukturami nieinformującymi o przynależności płciowej (Dyszak 2024: 35). Pomimo że zapisy z leksemem *osoba* funkcjonowały już w XVI w., np. *osoba zakonna* (Walkiewicz 2022: 94), to zostały wyłączone z użytku z powodu niefunkcjonalności ich wypowiedzienia. Z takimi zarzutami możemy się spotkać przy okazji ich powrotu w XXI w., gdyż nie spełniają wymogów „prostej polszczyzny” (por. Piekot, Maziarz i in. 2014). Dodatkowo wariantywność osobatywów ogranicza się tylko do ich występowania w formie rzeczowników, stąd m.in. wielość innych proponowanych zapisów inkluzywnych. Przykłady: osoba autorska², osoba homoseksualna³, osoba kandydacka⁴, osoba kierująca⁵, osoba malarska⁶.

Poradniki równościowe wobec potrzeb współczesnego uzusu

Przytoczone zapisy równościowe dowodzą, że aktualnie istnieje duża potrzeba nowych struktur leksykalnych, co stawia niemałe wyzwanie przed gronem językoznawczym. Z tego powodu należy zwrócić uwagę na powstające poradniki równościowe, których autorzy i autorki skupiają się na innowacyjnym nazewnictwie grup mniejszościowych, osób całkowicie pomijanych w języku lub tych, których specyficzny, często fałszywy obraz został utrwalony w języku. Rekomendacje dotyczą konkretnych środowisk, dla których informacja o krzywdzących mechanizmach wykluczenia może być szczególnie ważna. Inkluzywność jest szczególnie istotna w takich przestrzeniach, jak szkoły, uniwersytety, urzędy, media czy parlament. Poradniki najczęściej tworzą poloniści i polonistki, ale wśród autorów i autorek możemy znaleźć także lingwistów i lingwistki, socjologów i socjolożki czy osoby wywodzące się z grup dotkniętych ekskluzją.

Spośród poradników równościowych opublikowanych w ostatnich dwóch dekadach wybrałam dziesięć i oceniłam je pod kątem zastosowania form równościowych. Analizowanymi publikacjami były: *Bezpieczna szkoła. Poradnik równościowy dla nauczycieli i nauczycielek* (Andrusiewicz 2014), *Rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego na Uniwersytecie Warszawskim* (Bańko, Linde-Usiekniewicz, Łaziński 2019), *Inkluzywny narzędziownik stanowisk, funkcji i zawodów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Słownik fleksyjno-słotwórczy* (Biłas-Pleszak 2023), *Nierówności płci w języku. Poradnik dla*

² Rozmowa kuratora Michała Bieńka z osobą autorską Martyną Modzelewską o wystawie „Uciekam tam z moją całą miłością...” w galerii Mieszkanie Gepperta”.

³ „Osoba homoseksualna zamiast homoseksualista”.

⁴ „Zarówno obniżenie wieku emerytalnego, które proponowała była osoba kandydacka na urząd Prezydenta RP – Robert Biedroń, jest tak samo cudownym pomysłem, jak wprowadzenie dochodu gwarantowanego, które zapowiada Jarosław Kaczyński z PiSem”.

⁵ „Zostań KIEROWNICĄ w Warszawie Trzaskowskiego! I tak dobrze, że nie KIEROWNICĄ! A co to za dyskryminacja wobec gender fluid...? Dlaczego nie po prostu: zostań osobą kierującą?!”

⁶ „Ciekawe jaka osoba malarska dostanie dzisiaj Paszport Polityki?”

nauczycielek i nauczycieli (Chmura-Rutkowska, Szpyra-Kozłowska 2022), *Inkluzywna komunikacja w Sekretariacie Generalnym Rady* (Sekretariat Generalny Rady 2018), *Język równościowy* (Kola i in. 2015), *Jak pisać i mówić o grupach mniejszościowych. Etyka języka i poprawna komunikacja* (Kołodziejek 2021), *Jak pisać i mówić o osobach LGBT+*. *Poradnik* (Kostrzewa i in. 2021), *Równościowy savoir-vivre w tekstach publicznych* (Krysiak, Hołojda, Małocha-Krupa, Pietrzak 2013) oraz *Jak pisać i mówić o dyskryminacji. Poradnik dla mediów* (Maciejewska 2007).

Zebrany materiał dowodzi, że najczęściej występujące zapisy równościowe to splitting oraz osobatywy, które mieszczą się we wszystkich wyżej wymienionych poradnikach. W większości tekstów dana technika jest stosowana bez jej wyjaśnienia, co sprawia, że odbiorcy i odbiorczynie mogą nie znać celu jej użycia. Na szczególną uwagę zasługuje jednak publikacja zatytułowana *Inkluzywny narzędziownik stanowisk, funkcji i zawodów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Słownik fleksyjno-słowotwórczy*, w której autorzy do każdej funkcji społecznej pełnionej w strukturach Uniwersytetu Śląskiego, a także tytułów oraz stopni naukowych oprócz form żeńskich zaproponowali także formy niewskazujące na płeć. Jest to ważny element, ponieważ może przyczynić się do dalszych badań nad językiem neutralnym płciowo. W analizowanych poradnikach tylko rekomendacja *Jak pisać i mówić o osobach LGBT+*. *Poradnik* (Kostrzewa i in. 2021) zawiera objaśnienie odnośnie do zapisów ze znakami edytorskimi, a konkretniej wykorzystania podkreślnika. Jest to pewnym przeoczeniem ze strony autorów, ponieważ iksatywy wywierają aktualnie duży wpływ na formowanie się przyszłego języka inkluzywnego, gdyż niosą za sobą nowe rozwiązania przenoszenia informacji o płci. Pokazuje to również, że materiał z platform internetowych jest pomijany przy tworzeniu rekomendacji. Autorzy i autorki bagatelizują tym samym fakt, jak istotny wpływ na kształt przyszłej polszczyzny wywiera propagowany w mediach dyskurs równościowy.

Zakończenie

Na podstawie powyższych rozważań można stwierdzić, że nowe sposoby zapisu włączającego pojawiają się nie w poradnikach równościowych, lecz przede wszystkim na Instagramie, Facebooku oraz Twitterze (X). To właśnie media społecznościowe są miejscem, z którego wielu użytkowników polszczyzny czerpie wiedzę na temat inkluzyjności, w przeciwieństwie do poradników, które czytane są przez wąskie grono odbiorców i odbiorczyń, a ponadto nie zawierają wielu nowo powstałych technik, które funkcjonują już w Internecie. Nie należy deprecjonować rekomendacji równościowych tworzonych przez środowisko językoznawcze, ponieważ mają one charakter bardziej kompletny niż rozproszony przekaz normatywny formułowany w mediach społecznościowych.

Bibliografia

Literatura podmiotu

- Andrusiewicz A., 2014, *Bezpieczna szkoła. Poradnik równościowy dla nauczycielek i nauczycieli*, Kraków.
- Atlas polskich strojów ludowych, 2023, 29 czerwca, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=818529123032971&set=pcb.81852928969621&locale=pl_PL [dostęp: 3.01.2025].
- Bańko M., Linde-Usiekiewicz J., Łaziński M., 2019, *Rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego na Uniwersytecie Warszawskim*, Warszawa.
- Bas A. i in., 2015, *Język równościowy*, Wrocław.
- Biłas-Pleszak E., 2023, *Inkluzywny narzędziownik stanowisk, funkcji i zawodów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Słownik fleksyjno-słowotwórczy*, Katowice.
- BWA Wrocław, 2023, 6 listopada, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=732454478923902&set=a.458415719661114&locale=pl_PL [dostęp: 3.01.2025].
- Chmura-Rutkowska I., Szypra-Kozłowska J., 2022, *Nierówności płci w języku. Poradnik dla nauczycielek i nauczycieli*, Warszawa.
- Demko I., 2024, 13 listopada, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=10228357196208649&set=a.2400980057540&locale=pl_PL [dostęp: 15.12.2024].
- Dom Utopii – Międzynarodowe Centrum Empatii, 2023, 2 listopada, [post], Facebook, https://www.facebook.com/domutopii/posts/pfbid02PWfdtKbVRbUZrD8HS9yjcHjUpDs7UPpQgtx9nizrkpSCbdtponwhZ6H9Mzq6mzl?locale=pl_PL [dostęp: 3.01.2025].
- Dzierzanowski M. i in., 2021, *Jak mówić i pisać o osobach LGBT+*. Poradnik, Warszawa.
- Forum Odpowiedzialnego Biznesu, [@FOB_Poland], 2019, 15 lutego, [post], X, https://x.com/FOB_Poland/status/1096326737732997120/photo/1 [dostęp: 3.01.2025].
- Fundacja Dziewuchy Dziewuchom, [dziewuchy_dziewuchom], 2023, 30 czerwca, [post], Instagram, <https://www.instagram.com/p/CuGvgMevI-Q/> [dostęp: 15.12.2024].
- Fundacja FEDERA, [@FEDERAp], 2023, 25 października, [post], X, <https://x.com/FEDERAp/status/1717086738420572635/photo/1> [dostęp: 3.01.2025].
- Fundacja SEXEDPL, [sexedpl], 2022, 30 sierpnia, [post], Instagram, https://www.instagram.com/p/Ch4UwpRifBH/?img_index=1 [dostęp: 3.01.2025].
- Fundacja Art. Transparent, 2023, 10 października, [post], Facebook, <https://www.facebook.com/FundacjaArtTransparent/videos/306492748678327> [dostęp: 4.01.2025].
- Hołojda K. i in., 2013, *Równościowy savoir-vivre w tekstach publicznych*, Warszawa.
- Homonik A., 2024, *Formy zapisów inkluzywnych (ze względu na płeć) w wybranych mediach społecznościowych a zalecenia poradników równościowych III RP*, praca licencjacka, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław.
- j [@juliet_jani_], 2024, 15 grudnia, [post], X, https://x.com/juliet_jani_/status/1868408143144943762 [dostęp: 15.12.2024].
- Jaworski L., 2024, 15 stycznia, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo?fbid=3136208349846229&set=a.917684938365259&locale=pl_PL [dostęp: 15.12.2024].
- Kak K., [@kak_____], 2024, 16 stycznia, [post], X, https://x.com/kak_____/status/1747312953341116610 [dostęp: 3.01.2025].
- Kałuża M., 2024, 18 marca, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=122132901644159164&set=a.122120364536159164&locale=pl_PL [dostęp: 15.12.2024].
- Klara Maria, [@klarasoltan], 2022, 1 sierpnia, [post], X, <https://x.com/klarasoltan/status/1554149153130921985> [dostęp: 15.12.2024].
- Kołodziejek E., 2021, *Jak pisać i mówić o grupach mniejszościowych. Etyka języka i poprawna komunikacja*, Warszawa.
- Komentator niepoprawny politycznie, [@KPolitycznie], 2023, 26 lutego, [post], X, <https://x.com/KPolitycznie/status/1629796222197280768/photo/1> [dostęp: 15.12.2024].

- Kostrzewa Y., i in., 2021, *Jak pisać i mówić o osobach LGBT+*. Poradnik, Warszawa.
- Krysiak P., Hołojda K., Małocha-Krupa A., Pietrzak W., 2013, *Równościowy savoir-vivre w tekstach publicznych*, Warszawa.
- Maciejewska B., 2007, *Jak pisać i mówić o dyskryminacji. Poradnik dla mediów*, Mikuszewo.
- Maja, [@leniwalewaczka], 2021, 8 maja, [post], X, <https://x.com/leniwalewaczka/status/1391104010787115012> [dostęp: 3.01.2025].
- Makselon M., [@maciejmakselon], 2022, 2 września, [post], Instagram, https://www.instagram.com/p/Ch_-ngaDiYJ/ [dostęp: 3.01.2025].
- Moira, 2023, 30 sierpnia, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=896305138634029&set=a.562678871996659&locale=pl_PL [dostęp: 15.12.2024].
- n [@frogsnowglobe], 2021, 3 lutego, [post], X, <https://x.com/frogsnowglobe/status/1356890792640589825/photo/1> [dostęp: 3.01.2025].
- PIMP MY MIND, 2024, 20 listopada, [post], Facebook, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0Br1pYsM5s5AGCnYjabX3FwPVqJnLwmAYjNz7azztQLod5s8ybtAemaYTLA8qc7ZDI&id=61551477268432 [dostęp: 15.12.2024].
- Pizl A., [@ane_ratownica], 2024, 3 lutego, [post], Instagram, https://www.instagram.com/p/C25c3CFI1q-/?img_index=1 [dostęp: 3.01.2025].
- Podolak N., 2024, 5 maja, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=360248653707679&set=a.144552778610602&locale=pl_PL [dostęp: 3.01.2025].
- polą [@krowiara], 2023, 31 sierpnia, [post], X, <https://x.com/krowiara/status/1697270349040144632/photo/1> [dostęp: 15.12.2024].
- Sekretariat Generalny Rady, 2018, *Inkluzywna komunikacja w Sekretariacie Generalnym Rady*.
- Staćzyk M., [@stanczykmaciej], 2023, 1 października, [post], X, <https://x.com/stanczykmaciej/status/1708581395709235520> [dostęp: 3.01.2025].
- Wenezuelska Szkoła Ekonomii #WSE, [@WSEkonomii], 2021, 3 lutego, [post], X, <https://x.com/WSEkonomii/status/1357027126470463493/photo/1> [dostęp: 3.01.2025].
- Your KAYA, [yourkaya], 2024, 6 marca, [post], Instagram, https://www.instagram.com/p/C4K3gqtoPQS/?img_index=1 [dostęp: 3.01.2025].
- Zawisza M., 2020, 14 września, [post], Facebook, https://www.facebook.com/photo/?fbid=2745727975716763&set=a.1457350817887825&locale=pl_PL [dostęp: 15.12.2024].
- ☞ [@17bows], 2023, 16 lutego, [post], X, <https://x.com/17bows/status/1626157003973304321> [dostęp: 15.12.2024].

Literatura przedmiotu

- Białas-Zielińska K., 2012, *Teologia feministyczna a „nowy” feminizm. Zarys problematyki*, „Varia doctrinalia”, nr 20, s. 65–75.
- Dyzak A.S., 2024, *Formy męsko- i żeńskoosobowe a niebinarni użytkownicy polszczyzny. U źródeł nowych zjawisk leksykalno-gramatycznych we współczesnym języku polskim*, „Język Polski. Nowych Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego”, t. CIV, z. 1, s. 32–47.
- Galasiński D., 2013, *Osoby niepełnosprawne czy z niepełnosprawnością?*, „Niepełnosprawność – Zagadnienia. Problemy. Rozwiązania”, nr IV, s. 3–6.
- Gębka-Wolak M., 2022, *Językowe wykładniki niebinarności płci w polszczyźnie, cz. 2: Innowacje a system i tendencje rozwojowe*, „Prace Językoznawcze”, nr XXIV, s. 101–116.
- Grzenia J., 2006, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa.
- Iwasiów I., 1999, *Osoba w dyskursie feministycznym*, „Teksty Drugie”, nr 1–2, s. 49–63.
- Karwatowska M., Szpyra-Kozłowska J., 2010, *Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim*, Lublin.
- Kita M., 2022, *Język w dyskursach internetowych i językowo-komunikacyjne normy, zasady, reguły...*, Katowice.
- Kola A.M., 2015, *Język równościowy*, wyd. elektroniczne.
- Małocha-Krupa A., 2012, *Polski dyskurs równościowy płci – ogląd językoznawczy* [w:] *Język nowych mediów*, red. K. Michalewski, Łódź, s. 333–343.

- Piekot T., Maziarz M., 2014, *Styl „plain language” i przystępność języka publicznego jako nowy kierunek w polskiej polityce językowej*, „Język a Kultura”, t. 24.
- Walkiewicz A., 2022, *Językowe wykładniki niebinarności płci w polszczyźnie*, cz. 1: *Wprowadzenie do problematyki i próba systematyzacji*, „Prace Językoznawcze”, nr XXIV, s. 85–100, Toruń.
- Witosz B., 2010, *O dyskursie wykluczenia i dyskursach wykluczonych z perspektywy lingwistycznej*, „Tekst i Dyskurs”, nr 3, s. 9–25.
- Zaimki.pl, <https://zaimki.pl/>

Innovative inclusive provisions (based on selected social media) and equality guides of the Third Polish Republic

Abstract

The article presents the issue of diversity and innovation of gender-inclusive provisions, and also the lack of uniform patterns and their codification. The subject of the analysis are Internet users' entries published in the years 2018–2024 on three social networking sites: X, Instagram and Facebook, as well as recommendations regarding inclusivity formulated in equality guides issued in the years 2007–2023. The authors normative proposals are compared with the analysed material extracted from selected social media.

Key words: equality discourse, inclusive, inclusive language, exclusion, techniques of equality records